

Danes se z globoko žalostjo v srcu poslavljamo od Grege Košaka, prijatelja, občutljivega misleca erudita z obsežnim in poglobljenim znanjem arhitekta humanista, kot bi želel vsem, ki v tem razdruženem svetu zmorejo upravljati po zdravi pameti, poslušati s potrpežljivostjo in biti poslušani.

To vizijo je Grega ves čas izražal in udejanjal v svojem vsakodnevnem ravnanju od trenutka, ko je mladi mož študent prestopil prag svetâ svojega učitelja Edvarda Ravnikarja na Oddelku za arhitekturo. Ta svet je zaznamoval njega in njegovo generacijo učečih v 50' in naslednikov vsaj še tri desetletja po tem. Obvladati misel in obrt, ki jo ima vsaka stroka, po Rogersovem napotilu *'od žlice do mesta'*, kar je oblikovanje- arhitektura-urbanizem. Uresničiti poslanstvo, ki je izrazito ustvarjalno, inovativno, konkretno in odgovorno do sebe in družbe, ker je hibrid humanista, tehnika in družboslovca, ki za seboj pušča sledove. Ravnikar nas je napotil v branje Hauserjeve Socialne zgodovine umetnosti in literature ki daje vedeti, da ima vsak zgodovinski dosežek vzroke v družbenem kontekstu. Ravnikar nas je vse umirjal v skromnost in zavedanje lastne skromne kritične mase, danes v EUju 0.44 %. Grega se je močno zavedal omejitev, ko je dejavno mislil o nacionalnih simbolih ob priložnostih, ki jo je imela mlada država da razmisli o svoji identiteti in vizijah. Da je imel prav, kažejo aktualni ponovni razmisleki o identiteti državnih simbolov.

Ko se ozremo na dosežke Grege, nam postane jasno, da je bil nenadkriljiv bralec, prava enciklopedija znanja in citatov, ki jih je hranil v *'Nepočesanih mislih'* njemu ljubega Stanislava Jerzyja Leca, s svojim pogostim samokritičnim citiranjem lastne usode, da tisti ki hiti se mu zgodi, *'če si pred časom, moraš počakati druge pod nadstreškom, ki pušča'*. Bil je neizprosni kritik in v sporočilih pošten, vsestransko zavzet in družbeno kritično dejaven. To kar je mislil, je temeljilo na izvedenih dosežkih na področju vizualnih komunikacij, po letu 1970 pa v arhitekturi in urbanizmu. Za njim so ikone brezčasnih celostnih grafičnih podob GR gospodarskega razstavišča, Adrie Airways, Letališča na Brniku, Mercatorja, Zmaja, Emone, Forma Vive, Tehniškega muzeja Slovenije, Genexa ter zgodnjih opremah knjig, kot 'Pesmi štirih' Koviča, Zlobca, Menarta, Pavčka.

Njegova arhitektura se je v sočasnem trendu modernističnega oblikovalskega jezika, kot zapisano, *'brežšivno' združevala* z regionalnimi specifikami in kritičnim avtohtonim regionalizmom in se je skupaj z Ravnikarjevo, Lajovčevo, Mihevčevo postavila v odprt dialog s Skandinavijo, ki sta jo k nam iz Stockholma prinašala Ivanška. Nič manj pomembne niso njegove stanovanjske in poslovne zgradbe, sošeska in poslovna stolpnica sedeža Mercator, Tiskarna Ljubljana in Ilirija Vedrog na Viču, Zavarovalnica Adriatic v Kopru, pa vrsta interierjev, kot je brezčasna trgovina Steklarne Rogaška v občutljivi historični arhitekturi na Mestnem trgu, pa njegove postavitve razstav na Trienalu in drugod.

Vse je bilo opaženo in nagrajeno s priznanji mednarodnega slovesa.

In ne pozabimo, da je leta 1966 uresničil svetovni kongres ICOGRADA na Bledu in k nam pripeljal karizmatičnega Buckminstra Fullerja, in ne pozabimo, da sva bila skupaj usodno uspešna s programom v volilni kampanji za DOSovo menjavo vodstva in predlogom, da je potrebno uresničiti univerzitetni študij oblikovanja na Univerzi v Ljubljani. Potem so se priprave dogajale v DOSu od leta 1975 do 1979 potem pa na ALUju do uresničitve 1984.

Tako se šteje zgodovina univerzitetnega izobraževanja oblikovanja na ALUju, žal ne na FA, kamor bi po naravi stvari in 'po Ravnikarju' morala soditi.

Grega je svoje znanje in stališča črpal iz študija in prakse, s kongresov, literature, simpozijev, dialogov, z nemirnim raziskovanjem in potovanji. Kot je bil nedosegljiv bralec, je bil tudi nenadkriljiv potovalec z načrtom. Z rdečim potnim listom je že zgodaj posegal po zadnjih kotičkih sveta, Latinski in severni Ameriki, Aziji, nekdanjih deželah za železno zaveso, Severni Afriki. Ni da ni, Evrope niti ne omenjam.

Spomin me nosi na naše potovanje na Japonsko leta 1972, ko smo tik pred odhodom na letalo dobili njegovo naročeno Go Japan. Po njem smo se ravnali po malo znani Japonski, kjer si z angleščino še ni bilo mogoče pomagati in smo se nepismeni in nevešči njihove pisave potikali po tradicionalnih japonskih prenočiščih Ryokanih z mini vstopnimi 'bonsai' vrtički, sobami s poslikanimi drsečimi stenami, tatamiji, zelenim čajem, skupnimi iz tika narejenimi kopalniškimi babanjami in opremo zloženo za drsnimi stenami in neskončno ljubeznivimi ljudmi. To je bilo tisto pravo odkrivanje Japonske, v času ko so Japonski Metabolisti s Kishom Kurokawo že zgradili prototipni poslovni stolpič in smo si lahko ogledovali Kenzo Tangejeve stadione v Tokyu in kongresno dvorano v Kyotu.

Da, Grega je bil habilitiran predavatelj, učitelj na FA in ALUju s predmetom *'integralni pristopi v oblikovanju'* kot neizbežnem odmevu časa in kulturnega poslanstva B smeri ter usodnega vpliva Eda Ravnikarja na njegove diplomante, ki so imeli izključni vpliv na ustanovitev Oddelka za oblikovanje in ga je med najbolje pripravljenimi novimi univerzitetnimi programi potrdil takraten parlament Skupščina SRS leta 1983.

Zgodovina gre svojo pot z mejnimi postavkami, ki jih bo morala zgodovina raziskati na dejstvih.

Ali je prihodnost zapisana usodi Bauhauasa, mi ni moč presoditi.

Ne tukaj se povest ne sme končati,

kot se v aprilu leto ne konča.

Poprej je treba mnogo razvozlati,

poprej je treba videti do dna...

1953 iz Pesmi štirih, Tone Pavček *Brez naslova*

Grega, prijatelj in sopotnik, zahvaljujem se ti za plemenitost tvojih dejanj, ki jih bom/bomo spoštovalci pogrešali v času ki se nam odšteva in je nam vsakemu usojen v nam nedoločljivo prihodnost.

Saša